

Factoren van invloed op de carrière van sportpaarden

De KNHS heeft het welzijn van sportpaarden hoog in het vaandel staan. De voormalige KNHS vice-voorzitter Jaap Werners en de veterinaire adviseur van de KNHS Marianne Sloet, zagen in 2009 de noodzaak om een eerste inventariserend onderzoek naar de redenen waarom sportpaarden hun carrière onderbreken of beëindigen op poten te zetten. Destijds studente Diergeneeskunde Wanda Genzel heeft met hulp van KNHS medewerkers alle data verzameld en vele uren telefonisch met eigenaren en ruiters overlegd. Zonder deze uitgebreide medewerking van ruiters en eigenaren was deze inventarisatie niet mogelijk geweest. Na de inventarisatie zijn alle data met hulp van dr. Sloet en professor van Weeren in een wetenschappelijk artikel verwerkt, waarvan hier een samenvatting wordt gegeven.

Het jaar 2004 werd voor dit onderzoek als 'onderzoekjaar' genomen omdat dit de mogelijkheid gaf om enerzijds terug te kijken tot 1995 (vanaf dat moment waren gegevens beschikbaar) en anderzijds vooruit te kijken tot het moment waarop dit onderzoek plaatsvond (juli 2009).

In 2004 waren er bij de KNHS 46.576 combinaties geregistreerd: 32.896 in dressuur (= 70.6%), 11.832 in springen (= 25.4%), 1.058 in samengesteld (= 2.3%) en 790 in endurance (= 1.7%). Van iedere discipline werd ongeveer 1% van de paarden genomen en de 'proefgroep' bestond dus uit 520 paarden: 357 dressuurpaarden, 134 springpaarden, 12 samengestelde wedstrijdpaarden en 17 endurance paarden.

Wedstrijdresultaten en telefonische enquête

Alle wedstrijdgegevens van de 520 paarden zijn opgezocht in de KNHS database en aangevuld met de gegevens die verkregen zijn uit een uitgebreide telefonische enquête.

De volgende gegevens werden verzameld en verder verwerkt:

- Leeftijd, geslacht en ras van het paard.
- Eerste jaar en laatste jaar van registratie bij de KNHS (= carrièreelengte), in welke discipline en op welk niveau.
- Als de carrière beëindigd is in de onderzoeksperiode werd dit een 'carrièrebeëindiging' genoemd.
- Optreden van een carrièreonderbreking (bij dressuur en springen werd een carrièreonderbreking gedefinieerd als een periode langer dan 3 maanden waarin geen wedstrijdresultaten zijn gemeld en bij samengesteld en dressuur een periode langer dan 6 maanden).
- Eventuele verzekering van het paard en indien hoe (ongevallen, blijvend ongeschikt, ziektekosten).
- Reden van carrièreonderbreking(en).
- Reden van carrièrebeëindiging.

Verwerking van de resultaten

In wetenschappelijke artikelen worden de

resultaten vaak gegeven als een gemiddelde met een spreiding en dit wordt dan uitgedrukt als gemiddelde \pm spreiding (= standaard deviatie). Vervolgens worden de resultaten door middel van statistische analyse verder bewerkt. Hoe dit precies wordt gedaan, wordt in het vervolg van dit wetenschappelijk artikel precies toegelicht.

Algemene resultaten

Onder de willekeurig geprikte 520 paarden waren 12 hengsten, 257 ruïnen en 251 merries met een gemiddelde leeftijd van ongeveer 7 jaar. De endurance paarden waren gemiddeld wat ouder namelijk ongeveer 9 jaar. Wanneer gekeken werd naar de leeftijd waarop een paard voor het eerst werd geregistreerd bij de KNHS was de gemiddelde leeftijd ruim 5 jaar ($5,3 \pm 2,1$). De dressuurpaarden ($5,4 \pm 1,1$) waren gemiddeld wat ouder dan de springpaarden ($4,7 \pm 1,3$). Er was geen verschil tussen merries en ruïnen (de groep hengsten was te klein voor een verantwoorde vergelijking). Van de 520

paarden bereikten 336 paarden in de studieperiode (2004-2009) de klasse M of hoger, terwijl 184 paarden in de klasse B of L starten (voor endurance klasse I en II).

Van de 520 ruiters wisten 485 mensen nog hoe het zat met de verzekering van hun paard. Iets meer dan de helft van de paarden was niet verzekerd in 2004 (282 = 58,1%), 141 paarden (= 29,1%) was verzekerd voor 'blijvend ongeschikt voor het doel' en slechts 62 paarden (= 12,8%) was verzekerd voor 'blijvend ongeschikt en ziektekosten'.

Carrièreonderbreking

In totaal hadden 385 paarden (74%) een of meer onderbrekingen. Kijkend naar de eerste carrièreonderbreking was 39,2% te wijten aan de ruiter en 60,8% aan het paard. De redenen zijn uitgewerkt in tabel 1.

Ongeveer een kwart van alle onderbrekingen had een veterinaire oorzaak waarbij peesproblemen het meeste voorkwamen. Wanneer alleen naar de 'paard-oorzaken' wordt gekeken vormden veterinaire problemen ongeveer een derde (35,9%).

Carrièrebeëindiging

Bijna tweederde van de paarden (334 = 64,2%) beëindigden hun carrière tussen 2004 en 2009. De gemiddelde carrièreuur van deze groep was bijna 4 jaar (3,8 ± 2,8). Tussen de verschillende disciplines waren er geen significante verschillen in carrièreuur. Opvallend was dat meer paarden die op B en L niveau liepen hun carrière beëindigden (= 75,5%) dan paarden die M of hoger (klasse III en IV in endurance) liepen (58,0%). In beide groepen waren de redenen voor het beëindigen van de carrière echter vergelijkbaar. Bij de B en L paarden was er in 23,0% van de gevallen een veterinaire oorzaak en bij de M en hoger paarden was dit in 24,6% van de gevallen. Als de paarden die tussen 2005 en 2009 hun carrière niet beëindigden werden meegeteld, waren deze getallen natuurlijk lager namelijk 17,4 en 14,3%. De redenen staan allemaal uitgewerkt in tabel 2.

Kijkend naar alle redenen voor het beëindigen van de carrière was dit in 93,7% van de gevallen te wijten aan het paard en in 6,3% aan de ruiter. Bij de 'paard-gerelateerde' oorzaken was er in 55% van de gevallen sprake van verkoop van het paard (bijna 60% hiervan is naar het buiten-

Tabel 1: Redenen voor carrièreonderbreking bij de sportpaarden.

	dressuur	springen	samengesteld	endurance	totaal
totaal paarden	357	134	12	17	520
totaal carrièreonderbreking	276	87	8	14	385
RUITER REDENEN	121	23	5	2	151
tijdgebrek	19	4	2	1	26
zwangerschap	18	4	0	0	22
verhuizing	7	2	1	0	10
gezondheidsprobleem	17	2	0	1	20
studie/werk	5	1	1	0	7
overige oorzaken	55	10	1	0	66
PAARD REDENEN	155	64	3	12	234
training	63	16	1	3	83
fokkerij	21	13	0	1	35
staat te koop	3	16	1	0	20
veterinaire redenen	61	17	1	5	84
seizoen/gedrag	7	2	0	3	12
VETERINAIRE PROBLEMEN	61	17	1	5	84
peesprobleem	16	5	0	2	23
arthrose	7	2	0	1	10
trauma	8	2	0	1	11
hals / rugprobleem	3	1	0	0	4
respiratoire probleem	4	0	0	0	4
spijverterings probleem	6	0	0	0	6
castratie	3	1	0	0	4
knieschijf probleem	2	0	0	0	2
kreupel (niet-gespecificeerd)	6	1	0	0	7
spier probleem	2	1	0	0	3
overige oorzaken	4	4	1	1	10

land verkocht). Dit kwam natuurlijk niet helemaal als een verrassing want een ieder weet dat Nederlandse paarden veel verkocht worden. De Nederlandse privacy wetgeving maakt het echter onmogelijk deze paarden verder te vervolgen.

Conclusies

Het is heel moeilijk om uit een beperkt onderzoek als dit harde conclusies te trekken, toch zijn wel een aantal dingen duidelijk geworden. De meeste combinaties stoppen omdat het paard wordt verkocht en dat wordt in dit onderzoek wel gerekend tot carrièrebeëindiging, maar dat is natuurlijk maar schijn want met een volgende ruiter zal het paard, in binnen- of buitenland weer gaan starten. Veterinaire problemen zijn slechts in ongeveer een kwart de oorzaak voor een carrièreonderbreking of carrièrebeëindiging. Orthopedische problemen vormen de belangrijkste veterinaire reden voor het onderbreken of stoppen van de carrière.

Leeftijd waarop de carrière wordt begonnen (= leeftijd ten tijde van eerste registratie bij de KNHS) had een andere invloed dan verwacht: als een paard ouder is op het moment van eerste registratie, is de kans op stoppen om een veterinaire reden iets hoger.

Dit onderzoek is slechts een begin. Er is bij rijpaarden nog heel weinig bekend van de redenen waarom de sportcarrière wordt onderbroken of beëindigd. Het zal nodig zijn grotere groepen over een langere periode te vervolgen. Toch is wel duidelijk dat de paardenhandel een belangrijke rol speelt in de Nederlandse sportpaarden wereld ... niet alleen bij de 'toppers', maar ook bij de 'gewone' man. ●

Dit artikel werd geschreven door dr. M.M. Sloet van Oldruitenborgh-Oosterbaan Departement Gezondheidszorg Paard, Faculteit Diergeneeskunde, Utrecht. Het artikel is gebaseerd op het wetenschappelijke artikel: Sloet van Oldruitenborgh-Oosterbaan MM, Genzel W and van Weeren PR. Factors influencing the career of Dutch sport horses. *Equine Veterinary Journal*, 42 (supplement 38), 28-32, 2010.

Tabel 2: Redenen voor carrièrebeëindiging bij sportpaarden.

	dressuur	springen	samengesteld	endurance	totaal
totaal paarden	357	134	12	17	520
totaal carrièrebeëindiging	202	115	4	13	334
RUITER REDENEN	10	6	2	3	21
financieel	1	0	0	0	1
tijd	1	3	1	2	7
zwangerschap	1	0	0	0	1
verhuizing	2	2	0	0	4
gezondheidsproblemen	2	0	0	0	2
overige oorzaken	3	1	1	1	6
PAARD REDENEN	192	109	2	10	313
binnen Nederland verkocht	49	13	0	0	62
internationaal verkocht	44	65	0	1	110
fokkerij	19	10	0	0	29
recreatie	22	4	1	0	27
met 'pensioen'	2	2	0	1	5
veterinaire redenen	56	15	1	8	80
EUTHANASIE/GESTORVEN	23	5	0	0	28
peesprobleem	3	1	0	0	4
arthrose	5	1	0	0	6
koliek	3	1	0	0	4
trauma	3	1	0	0	4
respiratoir probleem	1	0	0	0	1
neurectomie	1	0	0	0	1
probleem zenuwstelsel	1	0	0	0	1
huidprobleem	1	0	0	0	1
tumor	1	0	0	0	1
rugprobleem	2	0	0	0	2
hoefkatrolprobleem	1	1	0	0	2
onbekend	1	0	0	0	1
VETERINAIRE PROBLEMEN	33	10	1	8	52
peesprobleem	12	3	0	5	20
arthrose	3	2	0	3	8
hoefbevangenheid	2	0	0	0	2
hals / rugprobleem	5	2	0	0	7
hoefkatrolprobleem	3	1	0	0	4
trauma	1	0	1	0	2
nierprobleem	1	0	0	0	1
respiratoir probleem	1	0	0	0	1
gebitsprobleem	0	1	0	0	1
probleem patellaligament	1	0	0	0	1
kreupel (niet gespecificeerd)	4	1	0	0	5